

Interjú Diósi Mátéval

Diós Máté (1990) Fotográfus a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem Fotográfia szakán diplomázott 2016-ban. A Magyar Fotóművészek Szövetségének tagja és a RANDOM Kortárs Fotográfusok Egyesületének alelnöke. 2020 Nemzeti Kulturális Alap: Fotóművészeti Ösztöndíjasa. Számos csoportos kiállításon vett részt Magyarországon és külföldön egyaránt. Munkáira jellemző, hogy társadalmi problémákkal foglalkozik, reflektálva az aktuális lokális és globális jelenségekre.

„Igen fontos számomra, hogy munkáim felé egyfajta kutatói attitűddel forduljak, mely gyakran a technikai kép erodálásában ölt formát. Különös figyelmet szentelek annak a kérdéskörnek, hogy milyen mértékben nevezhető a fotográfia nyomnak – indexnek. Hol húzódik a határ a valóság és a fikció között, avagy egyáltalán

értelmezhető-e a valóság, mint fogalom a médium keretein belül?”

(A járványügyi helyzet miatt kiállítása egyelőre nem látogatható. Az esemény hivatalos megnyitója egy későbbi időpontban kerül megrendezésre.)

Amit a jelenlegi kiállításon láthatunk, több egységre tagolódik, melyeket összeköt a címadó tematika. Fotóid uralják a kiállítótermet, de installációval is találkozunk. Miért döntöttél amellett, hogy több sorozatból tevődik össze a kiállítás? Hogyan épül fel az Exitus.3.1 projekt?

Az EXITUS 3.1 egy alkotói stádium jelölése a 2018-ban elkezdődő művészeti periódusomon belül, ami jelenleg is zajlik. A kiállítás az alábbi három önálló sorozatból – FOW/Fog of War/, After All, Kréta Tercier – épül fel, melyeket a most készülő új munkám, a Back to Nature előszele egészít ki. Erre utal a címben a szereplő 3.1 jelölés. Mindhárom sorozat markánsan eltérő fotótechnikával készült. Bár más időben és más térben zajlik az elbeszélésük, a központi kérdés azonban mindhárom esetében azonos: a nemlét.

A Kréta Tercier sorozat egy prehisztorikus világvégét tárgyal. A világvégét mindig a jövőben képzeljük el, viszont tudományosan bizonyított, hogy a föld történetében már legalább

egyszer – időszámításunk előtt 65 millió évvel – biztosan bekövetkezett egyfajta apokalipszis. Az After All címet viselő munkám már a jelenben tárgyalja azokat a jeleket, melyek arra mutatnak, hogy civilizációnk a kimúlás felé tart. A régi szimbólumok és elvek kiüresedtek a XXI. századra és már nem bírnak autentikus tartalommal. Minden, ami megmaradt, rég oszlásnak indult, és ennek visszafordítása már egyszerűen fizikailag lehetetlen. A FOW/Fog of War 18 képből álló fotósorozata viszont már fél lábbal a jövőben van. Kezelhetetlen félelmeink miatt elmenekültünk a valóságból. Úgy érezzük tehetetlenek vagyunk világunk problémáival szemben. Éppen ezért olyan fiktív tereket hoztunk létre, ahol számunkra immáron nincsenek valós terek. A Back to Nature című most folyamatban lévő munkám pedig visszatekintés egy esetleges jövőből a jelenünkre.

A halál fogalma valami olyasmi, ami nagyon szorosan összefonódik az emberi tudattal. Hiszen csak az ember képes felfogni azt az absztrakciót, hogy volt olyan múltbéli pont, amikor ő még nem létezett, illetve lesz egy olyan jövőbeli pont, amikor ő már nem fog létezni. Az a tény, hogy az állatvilággal ellentétben az ember tudatában van saját halálának elkerülhetetlenségével, meghatározza a létehez való viszonyát.

Diósi Máté: Exitus 3.1
Újlipótvárosi Klub- Galéria

Írtál róla korábban, hogy egyén és társadalom kérdéskörében az elmúlás témájával szembeni félelem és tabusítás határozza meg a viszonyulást. A művészet és azon belül a kép milyen feldolgozási folyamatokat tud beindítani a nézőben?

A mi kultúránk érdekes módon egyszerre tabusítja és bagatellizálja a halált, ami első ránézésre talán anomáliának tűnhet.

Egyrészt tabusítja, mert illetlenség róla beszélni, felkavarja az embereket és nincsenek rá készen legyártott válaszaink. Nem látunk embereket meghalni, ugyanakkor mégis tudatában vagyunk annak, hogy egy nagyvárosban emberek tucatjai hallnak meg körülöttünk, akár óránként. Ezeket a testeket nagyon hatékony infrastruktúrával takarítja el a rendszer. Végző soron idős szeretteink sem mellőlünk távoznak el, hanem kórházak, otthonok elfekvő részlegeiben, ahol akár éveket is eltöltenek előtte magányban.

Másrészt bagatellizálja, hiszen a médiából folyamatosan ez ömlik ránk. A híradóban már nincsen súlya egy halálos autóbalesetnek. Egy játékfilmben nem ritka, hogy több száz ember halálának eljátszását nézzük végig másfél óra alatt. A számítógépes játékok világában pedig mi is tét nélkül, tömegével követhetjük el ezeket a virtuális gyilkosságokat.

A művészet feladata kérdések megfogalmazása, a néző elgondolkodtatása. Az igazi művészet se nem tabusít, se nem pusztán csak szórakoztatni akar. A művészet a legtisztább értelemben vett tanítás.

Diósi Máté: After ALL, 2018
Zselatinos ezüst nyomat, Giclée print

Munkáid fontos eleme a fotográfiára, mint médiumra való reflexió és a sorozatokat kísérő szövegalkotás is, ami az Exitus 3.1. koncepció leírásodból is kiderül. A képek a szöveg által kijelölt keretet feszítik ki vagy fordítva?

Munkáim általában egy gondolatfoszlányból, háttérbe szorított érzésből születnek. Majd ezeket próbálom meg vizuális formába konvertálni. Előfordult, hogy én is a folyamat közben jöttem rá, hogy, amit csinálok, annak legmélye valójában honnét is eredeztethető. Majd csak a legvégső fázisban kerül konkrét szöveg a művek mellé. Olykor ez a legnehezebb fázis, hiszen, ha pontosan meg tudnám fogalmazni pár mondatban, akkor nem töltenék egy projekt megvalósításával hónapokat vagy akár éveket. Ellenben fontosnak érzem a szöveges kísérőt a képek mellé, melyek egyfajta mankót biztosítanak a néző számára.

A fotográfia médiuma egy nagyon érdekes és összetett jelenség, mely születése pillanatától kezdve átszövi a történelmünket. Jelen korunkat már el sem tudnánk képzelni nélküle, hiszen szerves részét képezi a mindennapi életünknek. Arra a kérdésre, hogy mi is a fotográfia, fizikai és kémiai szempontból viszonylag egyszerű a válasz. Ugyanakkor arra, hogy valójában mi is az, amit egy fényképre nézve látunk, nagyon nehéz válaszokat találni. Pont ez benne a végtelenül izgalmas.

Diósi Máté – Fow /Fog of War/, 2019
zselatinos ezüst kontakt szkennelve – Giclée print

Mi a fotográfia szerepe?

Erre a kérdésre bizonyára sokan azt válaszolnák, hogy a hiteles dokumentálás: a világ megismerhetővé tétele, tájékoztatás, oktatás, emlékezés. Vagy éppenséggel azt, hogy reklámok előállítás: termékek értékesítése, vágyak megképzése, ideálok teremtése.

Én személy szerint a fentebbi első mondatban erősen kételkedem, az utána következő mondattól pedig erősen tartok. A fotográfia életünk minden területén jelen van. Folyamatosan gyártjuk és fogyasztjuk a képeket. Voltaképpen minden egy potenciális fénykép, így a mérhetetlen túlfogyasztásunkkal sem tudjuk kimeríteni a készleteinket. Fennáll a veszélye annak, hogy a fénykép a valóság helyébe lép és ahogyan Susan Sontag fogalmaz: az imagináció hallucinációba csap át.

Számomra a fotográfia egy művészeti megnyilvánulás eszköze. Egy csoda, amire olykor a mai napig gyermeki rácsodálkozással tekintek.

Különböző képkalkotási módszerekhez nyúlsz. Mi határozza meg a döntésedet abban, hogy analóg vagy digitális eszközzel dolgozol?

Sokféle fényképezőgép van, és minden gépnek más a karaktere. Teljesen más élmény fényképezni egy 6x6-os rollfilmes TLR géppel, mint egy kisfilmes point-and-shoot kamerával, és teljesen más gondolkodás is szükséges hozzá. A digitális fényképezőgép (DSLR) is csak egy fajta gép a sok közül, aminek vannak előnyei és hátrányai. Számomra nagyon fontos a kép anyagi mivoltja, ami a digitális technikából alapvetően hiányzik. Művészeti munkámban gyakran használok fekete-fehér negatívot, mert úgy gondolom, hogy ez az egyik legtisztább formája a fotográfiának. A kép az exponálás pillanatától rendelkezik egy fizikai kiterjedéssel (még ha ez az előhívásig csak egy látens kép is). Későbbiekben ebből a negatív filmből lehet pozitív nagyításokat létrehozni, de az eredeti kép mindig megmarad egy archiváló mappában. Röviden: a filmet nemesebb eljárásnak gondolom a digitális technikánál, hiszen itt nem egyesekből és nullákból épül fel a kép, hanem ezüstszemcsékből, amelyeknek textúrája és térbeli kiterjedése van. De van olyan szituáció is, amikor azzal fényképezek, ami éppen a kezem ügyébe kerül. Egy kép tartalmi közlése számomra felülírja a technikai megvalósításának paramétereit.

Említetted, hogy fontos részét képezik munkáidnak a fototechnikai kísérletezés. Van valamilyen előképed, inspirációd? A képalkotás folyamatában felmerülő véletlenek mennyiben befolyásolják a kész munkákat? Vagy ezeket próbálsz kiiktatni?

Közel áll hozzám a nyolcvanas évek neoavantgárd szellemisége. Ez egy nagyon izgalmas, kísérletező és újító korszaka volt a fotográfiának, mind Magyarországon, mind világszerte. Sok példaképem és inspirációm van ebből a korszakból, nehéz lenne pusztán egyet kiemelni. Új anyagokkal, eljárásokkal történő kísérletezés mindig izgalmas folyamat, hiszen előfordul, hogy számomra sem a várt eredmény születik meg. Persze a kísérletezésben mindig ott rejlik a siker kockázata is. Ahogy Vilém Flusser írja: a fotográfusnak az a feladata, hogy a fényképezőgép apparátusa ellen játsszon, olyan képet hozzon létre az eszközzel, ami még nincsen a gép programjába betáplálva.

Díósi Máté – Kréta Tercier, 2018
Folyékony emulzió, strucctojás, fa, üveg

A digitális képalkotásban a véletlen szerepe minimális, hiszen rögtön látjuk az elkészült képet. Ha az nem a várt eredményt hozza, akkor azonnal töröljük. Ezzel ellentétben az analóg technika sokkal szélesebb keretet biztosít a véletlennek. Én személy szerint szeretek véletlen folyamatokat beiktatni az alkotásba. Az After All sorozatom képeiből több is egy lencsehibás automata fényképezőgéppel készült. Mielőtt fényképeztem volna, mindig jól megráztam a gépet, hogy még én se tudjam milyen mértékben és merre torzítja majd az elkészült képet a billegő lencsetag. Iszonyatosan felszabadító érzés kicsit kiadni a kezünkből az alkotói folyamatok tudatosságát.

Diósi Máté: After ALL, 2018
Zselatinos ezüst nyomat, Giclée print